

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

13. september 2016*

Eelotsusetaotlus — Liidu kodakondsus — ELTL artiklid 20 ja 21 — Direktiiv 2004/38/EÜ — Varem kriminaalkorras karistatud kolmanda riigi kodaniku õigus elada liikmesriigis — Lapsevanem, kellel on kahe liidu kodanikust alaealise lapse ainuhooldusõigus — Esimene laps, kellel on elukohaliikmesriigi kodakondsus — Teine laps, kellel on ühe teise liikmesriigi kodakondsus — Siseriiklikud õigusnormid, mis välistavad elamisloa andmise ülenejale sugulasele tema varasemate kriminaalkaristuste tõttu — Elamisloa andmisest keeldumine, millega võib tekkida lastele kohustus lahkuda liidu territooriumilt

Kohtuasjas C-165/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 20. märtsi 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. aprillil 2014, menetluses

Alfredo Rendón Marín

versus

Administración del Estado,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, C. Toader, D. Šváby, F. Biltgen ja C. Lycourgos, kohtunikud A. Rosas (ettekandja), E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Safjan, M. Berger, A. Prechal ja K. Jürimäe,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. juuni 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A. Rendón Marín, esindajad: *abogado* I. Aránzazu Triguero Hernández ja *abogado* L. De Rossi,
- Hispaania valitsus, esindajad: A. Rubio González ja L. Banciella Rodríguez-Miñón,
- Taani valitsus, esindajad: C. Thorning ja M. Wolff,
- Kreeka valitsus, esindaja: T. Papadopoulou,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

- Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas ja R. Coesme,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* L. D'Ascia,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja B. Koopman,
- Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna, K. Pawłowska ja M. Pawlicka,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: M. Holt ja J. Beeko, keda abistas *barrister* D. Blundell,
- Euroopa Komisjon, esindajad: I. Martínez del Peral, C. Tufvesson, F. Castillo de la Torre ja M. Wilderspin,

olles 4. veebruari 2016. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 20 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Alfredo Rendón Maríni – kolmanda riigi kodanik ja liidu kodanikest alaealiste laste isa, kellel on Hispaanias sünnist saati elavate laste ainuhooldusõigus – ja Administración del Estado (piirkondlik valitsus, Hispaania) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab Director General de Inmigración del Ministerio de Trabajo e Inmigración'i (töö- ja sisserändeministeeriumi sisserände peadirektor, Hispaania) otsust keelduda A. Rendón Marínile elamisloa andmisest erandlikel asjaoludel, sest teda on varem kriminaalkorras karistatud.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT 2004, L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46; parandused ELT 2004, L 229, lk 35 ja ELT 2005, L 197, lk 34), põhjenduste 23 ja 24 kohaselt:
 - „(23) Liidu kodanike ja nende pereliikmete väljasaatmine avaliku korra või julgeoleku huvides on meede, mis võib tõsiselt kahjustada isikuid, kes on neile [EÜ] asutamislepinguga antud õigusi ja vabadusi kasutades igati integreerunud vastuvõtvasse liikmesriiki. Seepärast tuleks selliste meetmete ulatust piirata kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, et võtta arvesse asjaomaste isikute integreerumise astet, vastuvõtvas liikmesriigis elamise kestust, nende vanust, tervislikku seisundit, perekondlikku ja majanduslikku olukorda ning sidemeid päritoluriigiga.
 - (24) Sellest tulenevalt, mida suurem on liidu kodanike ja nende pereliikmete vastuvõtvasse liikmesriiki integreerumise aste, seda suurem peaks olema väljasaatmisvastase kaitse tase. Ainult erandlikel asjaoludel, kui see on avaliku korra huvides hädavajalik, võib rakendada väljasaatmist liidu kodanike suhtes, kes on mitu aastat elanud vastuvõtva liikmesriigi territooriumil, eriti kui nad on

seal sündinud ja elanud kogu oma elu. Lisaks peaks selline erandlike asjaolude reegel kehtima ka alaealiste väljasaatmise suhtes, et kaitsta nende perekondlikke sidemeid, kooskõlas 20. novembri 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooniga.“

4 Direktiivi 2004/38 artikli 2 „Mõisted“ kohaselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) liidu kodanik– isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus;

2) pereliige:

[...]

d) ülalpeetavad ülenejad lähisugulased ja punktis b määratletud abikaasa või partneri vahetult ülenejad sugulased;

3) vastuvõttev liikmesriik – liikmesriik, kuhu liidu kodanik oma vaba liikumise ja elamise õiguse kasutamiseks liigub.“

5 Direktiivi artiklis 3 „Soodustatud isikud“ on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide liidu kodanike suhtes, kes liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, ja nende artikli 2 punktis 2 määratletud pereliikmete suhtes, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega.

2. Ilma et see piiraks vaba liikumise ja elamise õigust, mis asjaomastel isikutel isiklikel alustel võib olla, peab vastuvõttev liikmesriik kooskõlas oma õigusaktidega hõlbustama järgmiste isikute riiki sisenemist ja seal elamist:

a) muud pereliikmed, sõltumata nende kodakondsusest, kes ei kuulu artikli 2 punkti 2 määratluse alla ja kes on esmase elamisõigusega liidu kodaniku ülalpeetavad või leibkonna liikmed lähteriigis [...];

[...]

Vastuvõttev liikmesriik uurib põhjalikult isiku olukorda ja esitab talle võimaliku sisenemis- või elamiskeelu põhjendused.“

6 Direktiivi artikli 7 „Üle kolmekuuline elamisõigus“ lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui:

a) nad tegutsevad vastuvõtvas liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või

b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalsüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus või

[...]

d) nad on punktides a, b või c nimetatud tingimustele vastava liidu kodaniku pereliikmed, kes on temaga kaasas või ühinevad temaga.

2. Lõikes 1 ette nähtud elamisõigus laieneb ka pereliikmetele, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kes on liidu kodanikuga vastuvõtvast liikmesriigis kaasas või ühinevad temaga, kui kõnealune liidu kodanik vastab lõike 1 punktides a, b või c nimetatud tingimustele.“

- 7 Direktiivi 2004/38 IV peatükis „Alaline elamisõigus“ asuva artikli 16 „Üldeeskirjad liidu kodanikele ja nende pereliikmetele“ lõigete 1 ja 2 kohaselt:

„1. Liidu kodanikud, kes on elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat, saavad seal alalise elamisõiguse. Selle õiguse suhtes ei kohaldata III peatükis sätestatud tingimusi.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka nende pereliikmete suhtes, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid on koos liidu kodanikuga elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat.“

- 8 Direktiivi 2004/38 VI peatükis „Sisenemis- ja elamisõigusele avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides kehtestatavad piirangud“ paikneva artikli 27 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Kui käesoleva peatüki sätetest ei tulene teisiti, võivad liikmesriigid piirata avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides liidu kodanike ja nende pereliikmete liikumis- ja elamisvabadust, sõltumata nende kodakondsusest. Kõnealuseid põhjendusi ei tohi rakendada majanduslikel eesmärkidel.

2. Avaliku korra või julgeoleku huvides võetud meetmed on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja põhinevad eranditult asjaomase isiku isiklikul käitumisel. Varasemate süüdimõistvate kohtuotsustega ei saa selliste meetmete võtmist iseenesest põhjendada.

Asjaomase isiku käitumine peab kujutama endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihüvi. Põhjendused, mis ei ole juhtumi üksikasjadega seotud või mis rajanevad üldise preventsiiooni kaalutlustel, ei ole vastuvõetavad.“

- 9 Nimetatud direktiivi artiklis 28 „Kaitse väljasaatmise eest“ on sätestatud:

„1. Enne avaliku korra või julgeoleku huvides väljasaatmise otsuse tegemist võtab vastuvõttev liikmesriik arvesse teatavaid asjaolusid, näiteks kui kaua on asjaomane isik tema territooriumil elanud, tema vanust, tervislikku seisundit, perekondlikku ja majanduslikku olukorda, sotsiaalset ja kultuurilist integratsiooni vastuvõtvasse liikmesriiki ning sidemeid päritoluriigiga.

2. Vastuvõttev liikmesriik ei või sõltumata kodakondsusest teha väljasaatmisotsust liidu kodanike või nende pereliikmete suhtes, kellel on tema territooriumil alaline elamisõigus, välja arvatud avaliku korra või julgeoleku huvides.

3. Välja arvatud juhul, kui see on liikmesriikide arvates avaliku julgeoleku huvides hädavajalik, ei või liidu kodanike väljasaatmise otsust teha, kui nad:

- a) on elanud vastuvõtvast liikmesriigis eelnevad kümme aastat või
- b) on alaealised, välja arvatud juhul, kui väljasaatmine on vajalik lapse enda huvides, nagu on ette nähtud 20. novembri 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsioonis.“

Hispaania õigus

10 11. jaanuari 2000. aasta Ley Orgánica 4/2000 sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social (konstitutsiooniline seadus 4/2000, mis käsitleb välismaalaste õigusi ja vabadusi Hispaanias ja nende sotsiaalsel integratsiooni) (*Boletín Oficial del Estado*, edaspidi „BOE“, nr 10, 12.1.2000, lk 1139) artikli 31 lõikes 3 on ette nähtud võimalus anda ajutine elamisluba erandlikel asjaoludel, ilma et kolmanda riigi kodanikul oleks eelnevalt vaja viisat.

11 Selle seaduse artikli 31 lõigetes 5 ja 7 on sätestatud:

„5. Selleks et välismaalasele saaks anda ajutise elamisloa, ei tohi tal olla Hispaania õiguskorras eksisteerivate kuritegude eest varasemaid kriminaalkaristusi Hispaanias ega riikides, kus ta elas varem, ja tal ei tohi olla keelatud viibimine nende riikide territooriumil, kellega Hispaania on sõlminud sellekohase kokkuleppe.

[...]

7. Ajutise elamisloa pikendamiseks uuritakse vajaduse korral:

a) varasemaid kriminaalkaristusi, arvestades karistuse vähendamist või tingimisi täitmisele mittepööramist või vanglakaristuse kandmisest osalist või täielikku vabastamist;

b) üksiksiku kohustuste täitmata jätmist maksu- ja sotsiaalkindlustusvaldkonnas.

Pikendamise korral võetakse iseäranis arvesse välismaalase poolt väljendatud integreerumispingutust ja aktiivset tegutsemist pikendamise nimel, mida tuleb tõendada autonoomse piirkonna positiivse aruandega, mis kinnitab, et üksikisik on läbinud käesoleva seaduse artiklis 2ter sätestatud koolitused.“

12 30. detsembri 2004. aasta Real Decreto 2393/2004 por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000 (kuninglik dekreet 2393/2004, millega kiidetakse heaks konstitutsioonilise seaduse 4/2000 rakendusmäärus) (*BOE* nr 6, 7.1.2005, lk 485) esimese lisasätte lõikes 4 oli ette nähtud:

„[...] sisse- ja väljarändeministeerium võib siseministeeriumi eelneva aruande alusel väljastada ajutise elamisloa erandlikel asjaoludel, mida ei ole sätestatud seaduse [4/2000] rakendusmääruses.“

13 20. aprilli 2011. aasta Real Decreto 557/2011 por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009 (kuninglik dekreet 557/2011, millega kiidetakse heaks konstitutsioonilise seaduse 4/2000 rakendusmäärus pärast selle muutmist konstitutsioonilise seadusega 2/2009) (*BOE* nr 103, 30.4.2011, lk 43821), artiklites 124 ja 128 on ette nähtud võimalus taotleda ajutist elamisluba erandlikel asjaoludel peresidemetest (*arraigo familiar*) tulenevalt, tingimusel et taotlejat ei ole varem kriminaalkorras karistatud Hispaania õiguskorras ette nähtud kuritegude toimepanemise eest Hispaanias või mõnes teises riigis, kus ta on hiljuti elanud.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

14 A. Rendón Marín on Colombia kodanik ja kahe Málaga (Hispaania) sündinud alaealise lapse isa – poeg on Hispaania kodanik ja tütar Poola kodanik. Lapsed on alati elanud Hispaanias.

- 15 Nagu ilmneb Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, on A. Rendón Marínil vastavalt Juzgado de Primera Instancia de Málaga (Málaga esimese astme kohus, Hispaania) 13. mai 2009. aasta kohtuotsusele oma laste ainuhooldusõigus ja nende elukohta määramise ainuõigus. Laste Poola kodanikust ema elukoht on teadmata. Mõlemad lapsed on eelotsusetaotlusest nähtuvalt piisavalt hooldatud ja saavad nõuetekohast kooliharidust.
- 16 A. Rendón Marínit on varem kriminaalkorras karistatud. Muu hulgas on talle Hispaanias mõistetud 9-kuuline vangistus. Siiski määrati talle see karistus tingimisi katseajaga kaks aastat alates 13. veebruarist 2009. Eelotsusetaotluse tegemise ajal 20. märtsil 2014 ootas ta otsust oma kriminaalkaristuste karistusregistrist kustutamise (*cancelación*) taotluse kohta.
- 17 A. Rendón Marín esitas 18. veebruaril 2010 töö- ja sisserändeministeeriumi sisserände peadirektorile taotluse ajutise elamisloa saamiseks erandlikel asjaoludel kuningliku dekreeidi 2393/2004 esimese lisasätte lõike 4 alusel.
- 18 13. juuli 2010. aasta otsusega jäeti A. Rendón Maríni taotlus seaduse 4/2000 artikli 31 lõike 5 alusel rahuldamata põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud.
- 19 Kuna Audiencia Nacional (riiklik kohus, Hispaania) jättis A. Rendón Maríni esitatud kaebuse selle otsuse peale 21. märtsi 2012. aasta kohtuotsusega rahuldamata, esitas ta selle kohtuotsuse peale edasikaebuse Tribunal Supremo'le (Hispaania kõrgeim kohus).
- 20 A. Rendón Marín tugines enda kaebuses ainult ühele õiguslikule väitele, nimelt esiteks sellele, et vääralt on tõlgendatud 19. oktoobri 2004. aasta kohtuotsust Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ja 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsust Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), sest nendest otsustest tulenevast kohtupraktikast juhindudes oleks tema sõnul pidanud taotletud elamisloa talle andma, ning teiseks sellele, et rikutud on seaduse 4/2000 artikli 31 lõikeid 3 ja 7.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et olenemata põhikohtuasja konkreetsetest asjaoludest tähendaks põhikohtuasjas A. Rendón Marínile – sarnaselt 19. oktoobri 2004. aasta kohtuotsuse Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ja 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuse Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) aluseks olnud kohtuasjadega – elamisloa andmisest keeldumine Hispaanias tema sunnitud lahkumist Hispaania ja seega ka Euroopa Liidu territooriumilt, mis tähendab, et liidu territooriumilt peaksid lahkuma tema kaks alaealist last, keda ta ülal peab. See kohus märkis aga ka, et erinevalt 19. oktoobri 2004. aasta kohtuotsuses Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ning 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuses Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) uuritud olukordadest on kohaldamisele kuuluvates siseriiklikes õigusnormides ette nähtud keeld anda elamisluba, kui taotlejat on Hispaanias varem kriminaalkorras karistatud.
- 22 Seetõttu küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas viidatud Euroopa Kohtu praktikaga ELTL artikli 20 kohta, millele käesolevas asjas tuginetakse, on kooskõlas siseriiklik õigus, mis keelab elamisloa andmise eranditeta, kui isikut on varem kriminaalkorras karistatud riigis, kus luba taotletakse, olgugi et selle vältimatuks tagajärjeks on alaealiselt liidu kodanikult ja loa taotleja ülalpeetavalt tema elamisõiguse äravõtmine liidu territooriumil.
- 23 Neil asjaoludel otsustas Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artikliga 20, võttes selle tõlgendamisel arvesse 19. oktoobri 2004. aasta kohtuotsust Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ja 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsust Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), on kooskõlas siseriiklikud õigusnormid, mis välistavad võimaluse anda elamisluba alaealise ja vanema poolt ülalpeetava liidu kodaniku vanemale, kuna viimast on riigis, kus ta taotluse esitas, varem kriminaalkorras karistatud, olgugi et see tooks kaasa alaealise sunnitud lahkumise liidu territooriumilt, kuna ta peab oma vanemale järgnema?“

Põhikohtuasja vaidluse jätkumine

- 24 Nii ELTL artikli 267 sõnastusest kui ka ülesehitusest nähtub, et eelotsusemenetlus eeldab tegelikult poolelioleva menetluse olemasolu siseriiklikes kohtutes, mille raames nad peavad tegema otsuse, milles tuleb eelotsusetaotluse suhtes tehtud Euroopa Kohtu otsust arvesse võtta (kohtuotsus, 11.9.2008, UGT-Rioja jt, C-428/06–C-434/06, EU:C:2008:488, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelikult peab Euroopa Kohus kontrollima omal algatusel, kas vaidlus põhikohtuasjas jätkub.
- 25 Käesolevas asjas vaieldakse selle üle, et A. Rendón Marínile keelduti Hispaanias ajutise elamisloa andmisest ja asja arutab Tribunal Supremo (kõrgeim kohus), kelle poole pöördui kaebusega Audiencia Nacional'i (riiklik kohus) 21. märtsi 2012. aasta otsuse peale jätta rahuldamata A. Rendón Maríni kaebus elamisloa taotluse rahuldamata jätmise peale.
- 26 Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ning A. Rendón Maríni ja Hispaania valitsuse poolt kohtuistungil väljendatud seisukohtadest ilmneb, et pärast seda kui Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) esitas käesoleva eelotsusetaotluse, esitas põhikohtuasja kaebaja valitsuse alalisele esindusele Málaga kaks uut ajutise elamisloa taotlust erandlike asjaolude tõttu ja teisena esitatud taotlus rahuldati.
- 27 Kohtuistungil märkis Hispaania valitsus nimelt, et 18. veebruaril 2015 andis Subdelegación del Gobierno en Málaga (valitsuse alaline esindus Málaga, Hispaania) A. Rendón Marínile ajutise elamisloa. Sellega seoses nähtub A. Rendón Maríni suulistest seisukohtadest, et ta sai selle ajutise elamisloa peresidemetel põhinevatel erandlikel asjaoludel kuningliku dekree di 557/2011 artiklite 124 ja 128 alusel, sest Hispaania pädev ametiasutus oli kustutanud tema kriminaalkaristuse kohta tehtud kande karistusregistrist (*cancelación*).
- 28 Nendel asjaoludel paluti eelotsusetaotluse esitanud kohtul Euroopa Kohtule teada anda, kas Euroopa Kohtu vastus on talle otsuse langetamiseks veel vajalik.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõdes 9. märtsi 2016. aasta kirjas, et vaides esitatud taotlus ajutise elamisloa saamiseks rahuldati Málaga asuva valitsuse alalise esinduse 18. veebruari 2015. aasta otsusega, kuid kohus märkis, et ta jääb enda eelotsusetaotluse juurde.
- 30 Nimelt ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul A. Rendón Marínile 2015. aasta veebruaris elamisloa väljastamisega tema põhikohtuasjas esitatud nõuded täies ulatuses rahuldatud. Kui tema vaie oleks rahuldatud, oleks pidanud 13. juuli 2010. aasta otsuse tema elamisloa taotluse rahuldamata jätmise kohta õigusvastaseks tunnistama ja seejärel väljastatud elamisluba oleks pidanud kehtima alates sellest kuupäevast. Vaidlustatud otsuse tühisus ja elamisloa andmine alates sellest kuupäevast võib omada põhikohtuasja kaebajale tagajärgi, mis lähevad kaugemale elamisloa andmise enda tagajärgedest, nagu näiteks kahju hüvitise saamine seetõttu, et ta on kaotanud töölepingud, sotsiaalhüvitised või sotsiaalkindlustussüsteemi sissemaksed või teatud asjaoludel ka õiguse saada Hispaania kodanikuks.
- 31 Järelikult tuleb tõdeda, et põhikohtuasi on eelotsusetaotluse esitanud kohtus jätkuvalt pooleli ja Euroopa Kohtu vastus esitatud küsimusele on jätkuvalt tarvilik.
- 32 Seega tuleb eelotsusetaotluse kohta otsus langetada.

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 33 ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtu ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral

ümber sõnastada. Nimelt on Euroopa Kohtu ülesanne tõlgendada kõiki liidu õiguse sätteid, mida liikmesriigi kohus vajab oma kohtuasjade lahendamiseks, isegi kui see kohus ei ole selliseid sätteid Euroopa Kohtule esitatud küsimustes otseselt maininud (vt eelkõige kohtuotsused, 14.10.2010, Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, punkt 39; 30.5.2013, Worten, C-342/12, EU:C:2013:355, punkt 30, ja 19.9.2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, punkt 40).

- 34 Järelikult, vaatamata sellele, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimustes piirdunud ainult ELTL artikli 20 tõlgendamisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohtul esitada siseriiklikule kohtule kõiki liidu õiguse tõlgendamise aspekte, mis võivad olla tarvilikud liikmesriigi kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus neile oma küsimuses viitas või mitte. Sellisel juhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud aspektide kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt eelkõige kohtuotsused, 14.10.2010, Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, punkt 40; 30.5.2013, Worten, C-342/12, EU:C:2013:355, punkt 31, ja 19.9.2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, punkt 41).
- 35 Viidatud kohtupraktikat ja eelotsusetaotluses toodut arvestades tuleb esitatud küsimus ümber sõnastada nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib selles sisuliselt teada, kas esiteks ELTL artiklit 21 ja direktiivi 2004/38 ning teiseks ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada selliselt, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus selle liikmesriigi territooriumil elamisloa saamiseks, kui seda kodanikku on varem kriminaalkorras karistatud, seda isegi juhul, kui tal on kahe liidu kodanikust lapse ainuhooldusõigus ja need lapsed elavad selles liikmesriigis sünnist saati, ilma et nad oleksid kunagi kasutanud oma õigust vabalt liikuda, ning elamisloa andmisest keeldumise tagajärjena on lapsed kohustatud lahkuma liidu territooriumilt.
- 36 Selles osas tuleb kõigepealt meenutada, et need võimalikud õigused, mis on kolmandate riikide kodanikele antud liidu kodakondsust puudutavate liidu õigusnormidega, ei kujuta endast nende kodanike isiklike õigusi, vaid liidu kodaniku poolt liikumisvabaduse ja elamisvabaduse teostamisest tuletatud õigusi (vt selle kohta kohtuotsused, 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 35; 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 22, ning 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika). Niisiis eksisteerib kolmanda riigi kodaniku tuletatud elamisõigus põhimõtteliselt üksnes siis, kui on vaja tagada, et liidu kodanikud saaksid tõhusalt teostada liidus vaba liikumise õigust ja elamisõigust.
- 37 Seega tuleb uurida, kas selline kolmanda riigi kodanik nagu A. Rendón Marín saab kasutada ELTL artiklit 21 ja direktiivil 2004/38 või ELTL artiklit 20 põhinevat tuletatud elamisõigust ja kas tema varasemate kriminaalkaristuste tõttu võib selle õiguse piiramine olla põhjendatud.

ELTL artikkel 21 ja direktiiv 2004/38

ELTL artiklil 21 ja direktiivil 2004/38 põhineva tuletatud elamisõiguse olemasolu

- 38 Direktiivi 2004/38 artikli 3 lõikes 1 on direktiiviga antud õigustega seoses „soodustatud isikud“ määratletud kui „kõik liidu kodanikud, kes liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, ja nende artikli 2 punktis 2 määratletud pereliikmed, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega“.
- 39 Antud asjas on A. Rendón Marín kolmanda riigi kodanik ja liidu kodanikest alaealiste laste isa, kellel on sünnist saati selles liikmesriigis, see tähendab Hispaanias, elavate laste ainuhooldusõigus.

- 40 Kuna A. Rendón Maríni alaealine poeg ei ole kunagi kasutanud enda õigust vabalt liikuda ja on elanud alati selles liikmesriigis, mille kodanik ta on, tuleb nentida, et see laps ei kuulu mõiste „soodustatud isik“ alla direktiivi 2004/38 artikli 3 lõike 1 tähenduses ja seda sätet ei saa tema suhtes kohaldada (kohtuotsused, 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 57, ning 6.12.2012, O jt, C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, punkt 42).
- 41 Aga nagu väitsid Hispaania, Kreeka, Itaalia ja Poola valitsus ning komisjon, kuulub A. Rendón Maríni Poola kodakondsusega alaealine tütar, kes elab sünnist saadik Hispaanias, mõiste „soodustatud isik“ alla direktiivi 2004/38 artikli 3 lõike 1 tähenduses.
- 42 Nimelt on Euroopa Kohus rõhutanud, et liikmesriigi sellise kodaniku olukorda, kes on sündinud vastuvõtvast liikmesriigis ega ole kasutanud õigust vabalt liikuda ühest liikmesriigist teise, ei saa pelgalt selle asjaolu tõttu vastuvõtvast liikmesriigis võrdsustada puhtriigisisese olukorraga, kui kõnealune kodanik ei saa vastuvõtvast liikmesriigis kasutada isikute vaba liikumist ja elamisõigust käsitlevatest liidu õigusnormidest tulenevaid hüvesid (vt selle kohta kohtuotsus, 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 19).
- 43 Eeltoodust nähtub, et A. Rendón Maríni tütrele on õigus tugineda ELTL artikli 21 lõikele 1 ja selle rakendamiseks vastu võetud sätetele (vt selle kohta kohtuotsus, 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 26).
- 44 Neil asjaoludel annavad A. Rendón Maríni tütrele põhimõtteliselt elamisõiguse Hispaanias ELTL artikli 21 lõige 1 ja direktiiv 2004/38.
- 45 Euroopa Kohtu sõnul kehtivad siiski liidu kodaniku õiguse suhtes elada teise liikmesriigi territooriumil EL toimimise lepingus ja selle kohaldamiseks vastuvõetud sätetes ette nähtud piirangud ja tingimused (kohtuotsus, 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 26), kõnealuseid piiranguid ja tingimusi kohaldades tuleb järgida liidu õigusega kehtestatud piire ja selle õiguse üldpõhimõtteid, eelkõige proportsionaalsuse põhimõtet (vt selle kohta kohtuotsused, 17.9.2002, Baumbast ja R, C-413/99, EU:C:2002:493, punkt 91, ning 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 32).
- 46 Nende tingimuste kohta tuleb täpsustada, et kõikidel liidu kodanikel on vastavalt direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punktile b õigus elada teise liikmesriigi kui enda kodakondsuse liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud eelkõige juhul, kui neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalsüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus.
- 47 Välja arvatud juhul kui A. Rendón Maríni tütar on saanud Hispaanias alalise elamise õigust direktiivi 2004/38 artikli 16 lõike 1 alusel, millisel juhul ei kehti tema elamisõiguse suhtes direktiivi III peatükis ette nähtud tingimused ja eelkõige direktiivi artikli 7 lõike 1 punktis b toodud tingimused, saab anda talle elamisõiguse üksnes siis, kui tema puhul on täidetud artikli 7 lõike 1 punktis b toodud tingimused.
- 48 Selle kohta on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kuigi liidu kodanikul peavad olema piisavad vahendid, ei ole liidu õiguses esitatud siiski mingeid nõudmisi vahendite päritolu suhtes, kusjuures need vahendid võib tagada muu hulgas kolmanda riigi kodanik, kes on asjaomaste alaealiste kodanike lapsevanem (vt selle kohta kohtuotsused, 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 30, ning 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 27).
- 49 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et A. Rendón Maríni lapsed on piisavalt hooldatud ja saavad nõuetekohast kooliharidust. Hispaania valitsus täpsustas veel kohtuistungil, et vastavalt Hispaania õigusele on A. Rendón Marínil ja tema lastel ravikindlustus. Sellest hoolimata tuleb

eelotsusetaotluse esitanud kohtul kindlaks teha, kas A. Rendón Maríni tütrele on endal või oma isa kaudu piisavalt vahendeid ja üldine ravikindlustus direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkti b tähenduses.

- 50 Mis puudutab küsimust, kas kolmanda riigi kodanikul A. Rendón Marínil võib sellise liidu kodaniku üleneja lähisugulasena, kellel on elamisõigus direktiivi 2004/38 alusel, olla tuletatud elamisõigus, siis selle kohta nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et see, kas elamisõigust omava liidu kodaniku pereliige on „ülalpeetav“, tuleneb faktilisest olukorrast, mida iseloomustab asjaolu, et pereliikme materiaalse toetuse tagab elamisõiguse omanik selliselt, et sellest olukorrast vastupidise olukorra puhul, nagu sellega on tegemist käesolevas asjas, see tähendab juhul, kui elamisõiguse omanik on kolmanda riigi kodaniku ülalpeetav, ei saa kolmanda riigi kodanik tugineda sellele, et ta on elamisõiguse omaniku „ülalpeetav“ üleneja sugulane direktiivi 2004/38 tähenduses, selleks et saada elamisõigus vastuvõtvas liikmesriigis (vt selle kohta kohtuotsus, 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 25).
- 51 Siiski, kui lapsevanemale, kes on kolmanda riigi kodanik ja alaealise liidu kodaniku tegelik hooldaja, ei anta luba elada koos kõnealuse liidu kodanikuga vastuvõtvas liikmesriigis, siis võtab see lapse elamisõiguselt kasuliku mõju, kuna alaealine laps saab elamisõigust kasutada vaid eeldusel, et temaga võib kaasas olla teda tegelikult hooldav isik, kellel peab olema järelikult õigus elada vastuvõtvas liikmesriigis koos lapsega kõnealuse elamisperioodi vältel (vt kohtuotsused, 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 45, ning 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 28).
- 52 Seega, kui ELTL artikkel 21 ja direktiiv 2004/38 annavad elamisõiguse vastuvõtvas liikmesriigis alaealisele teise liikmesriigi kodanikule, kes vastab selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punktis b sätestatud tingimustele, lubavad need samad õigusnormid kõnealuse kodaniku vanemal, kes teda tegelikult hooldab, elada koos temaga vastuvõtvas liikmesriigis (kohtuotsused, 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punktid 46 ja 47, ning 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 29).
- 53 Kui tegemist ei ole käesoleva kohtuotsuse punktis 47 viidatud olukorraga, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima – nagu seda on rõhutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 49 – kas A. Rendón Maríni tütar vastab direktiivi 2004/38 artikli 7 lõikes 1 toodud tingimustele, et saada elamisõigus Hispaanias ELTL artikli 21 ja selle direktiivi alusel ning kui see on nii, tuleb viidatud sätteid tõlgendada nii, et nendega on põhimõtteliselt vastuolus, kui A. Rendón Marínile ei anta tuletatud elamisõigust selle liikmesriigi territooriumil.

Varasemate kriminaalkaristuste mõju tuletatud elamisõiguse tunnustamisele, võttes arvesse direktiivi 2004/38 artikleid 27 ja 28

- 54 Siinkohal tuleb kontrollida, kas A. Rendón Maríni võimalikku tuletatud elamisõigust võib piirata selliste siseriiklike õigusnormidega, nagu nendega on tegemist põhikohtuasjas.
- 55 Selle kohta tuleb meenutada, et liidu kodanike ja nende pereliikmete õigus liidus elada ei ole tingimusteta, vaid see võib olla allutatud aluslepinguga ja selle rakendamiseks kehtestatud sätetega seatud piirangutele ja tingimustele (vt eelkõige kohtuotsus, 10.7.2008, Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Tuleb ka märkida, et vastavalt direktiivi 2004/38 põhjendusele 23 on liidu kodanike ja nende pereliikmete väljasaatmine avaliku korra või julgeoleku huvides meede, mis võib tõsiselt kahjustada isikuid, kes on neile asutamislepinguga antud õigusi ja vabadusi kasutades igati integreerunud vastuvõtvasse liikmesriiki. Sel põhjusel – nagu nähtub ka direktiivi 2004/38 põhjendusest 24 – kehtestab see direktiiv kaitsesüsteemi väljasaatmise vastu, mis põhineb asjaomaste isikute

integreerumise astmel vastuvõtvast liikmesriigis, nii et mida suurem on liidu kodanike ja nende pereliikmete vastuvõtvaste liikmesriiki integreerumise aste, seda suurem peaks olema väljasaatmisvastane kaitse (kohtuotsus, 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, punktid 24 ja 25).

- 57 Mis puudutab põhikohtuasja, siis tulenevad elamisõiguse piirangud eeskätt direktiivi 2004/38 artikli 27 lõikest 1, mille kohaselt võivad liikmesriigid piirata liidu kodanike ja nende pereliikmete, olenemata viimaste kodakondsusest, elamisõigust eelkõige avaliku korra või julgeoleku huvides (vt selle kohta kohtuotsus, 10.7.2008, Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, punkt 22).
- 58 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb avaliku korra erandit kui liidu kodanike või nende pereliikmete elamisõigusest tehtavat erandit tõlgendada kitsalt ja nii, et selle ulatust ei saaks liikmesriigid ühepoolselt määrata (vt selle kohta kohtuotsused, 4.12.1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, punkt 18; 27.10.1977, Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172, punkt 33; 29.4.2004, Orfanopoulos ja Oliveri, C-482/01 ja C-493/01, EU:C:2004:262, punkt 65; 27.4.2006, komisjon vs. Saksamaa, C-441/02, EU:C:2006:253, punkt 34, ning 7.6.2007, komisjon vs. Madalmaad, C-50/06, EU:C:2007:325, punkt 42).
- 59 Nagu nähtub direktiivi 2004/38 artikli 27 lõike 2 esimesest lõigust, siis selleks et need oleksid põhjendatud, peavad liidu kodaniku või tema pereliikme liikumis- ja elamisõiguse piirangud – eelkõige need, mis puudutavad avalikku korda – olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja põhinema eranditult asjaomase isiku isiklikul käitumisel.
- 60 Tuleb lisada, et selle direktiivi artikli 27 lõikes 2 on rõhutatud, et varasemate süüdimõistvate kohtuotsustega ei saa iseenesest põhjendada meetmete võtmist avaliku korra või julgeoleku huvides, et asjaomase isiku käitumine peab kujutama endast tõelist ja vahetut ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna või asjaomase liikmesriigi põhihuvi ning et põhjendused, mis ei ole juhtumi üksikasjadega seotud või mis rajanevad üldise preventsiiooni kaalutlustel, ei ole vastuvõetavad (vt selle kohta kohtuotsused, 10.7.2008, Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, punktid 23 ja 24, ning 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, punkt 48).
- 61 Eeltoodust nähtub, et liidu õigusega on vastuolus elamisõiguse piiramine üldpreveniivsetel kaalutlustel, kui otsus on tehtud teiste välismaalaste hoiatamise eesmärgil, eelkõige juhul, kui sellist meedet kohaldatakse automaatselt pärast kriminaalkorras süüdimõistmist, ilma et oleks arvesse võetud kuriteo toimepanija isiklikku käitumist või tema poolt avalikule korrale kujutatavat ohtu (vt selle kohta kohtuotsus, 27.4.2006, komisjon vs. Saksamaa, C-441/02, EU:C:2006:253 punkt 93 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 62 Selleks et hinnata, kas väljasaatmismeede on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga – käesoleval juhul avaliku korra või avaliku julgeoleku kaitsega –, tuleb niisiis arvesse võtta direktiivi 2004/38 artikli 28 lõikes 1 sätestatud kriteeriume, nimelt kui kaua on asjaomane isik vastuvõtva liikmesriigi territooriumil elanud, tema vanust, tervislikku seisundit, perekondlikku ja majanduslikku olukorda, sotsiaalset ja kultuurilist integratsiooni vastuvõtvaste liikmesriiki ning sidemeid päritoluriigiga. On oluline, et proportsionaalsuse põhimõtte raames hinnataks ka kuriteo raskusastet.
- 63 Tuleb aga märkida, et põhikohtuasjas käsitletav säte näeb ette automaatselt ja ilma erandita, et esialgne elamisluba saadakse juhul, kui puuduvad varasemad kriminaalkaristused Hispaanias või riikides, kus asjaomane isik on varem elanud.
- 64 Käesolevas asjas on eelotsusetaotluses märgitud, et vastavalt sellele sättele jäeti A. Rendón Maríni erandlikele asjaoludele tuginev 18. veebruari 2010. aasta ajutise elamisloa taotlus rahuldamata põhjusel, et teda on kriminaalkorras karistatud. Taotletud elamisloa andmisest keelduti seega

automaatselt, ilma et oleks arvestatud põhikohtuasja kaebaja konkreetset olukorda, see tähendab hindamata tema isiklikku käitumist või võimalikku ohtu, mida ta võib kujutada avalikule korrale või avalikule julgeolekule.

- 65 Mis puudutab käesolevas asjas oluliste asjaolude hindamist, siis Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtub, et A. Rendón Marín mõisteti süüdi 2005. aastal toime pandud kuriteo eest. Selline varasem kriminaalkorras süüdimõistmine ei saa iseenesest olla aluseks elamisloa andmisest keeldumisele. Kuigi asjaomase isiku käitumine peab kujutama endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi, ja Euroopa Kohus on rõhutanud, et vahetu ohu olemasolu tingimus peab olema üldjuhul täidetud kõnealuse meetme võtmise ajal (vt eelkõige kohtuotsus, 27.10.1977, Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172, punkt 28), ei näi sellega tegemist olevat käesolevas asjas, sest A. Rendón Marínile mõistetud vangistuse täideviimine on peatatud ja karistust ei ole ilmselt ellu viidud.
- 66 Mis puudutab A. Rendón Maríni võimalikku väljasaatmist, siis tuleb esiteks arvesse võtta põhiõigusi – mille järgimise tagab Euroopa Kohus – ja eelkõige õigust era- ja perekonnaelu puutumatusetele, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 7 (vt selle kohta kohtuotsus, 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, punkt 52), ning teiseks järgida proportsionaalsuse põhimõtet. Harta artiklit 7 tuleb tõlgendada koosmõjus kohustusega seada esikohale lapse huvid, mis on tunnustatud harta artikli 24 lõikes 2 (vt selle kohta kohtuotsus, 23.12.2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punktid 53 ja 54).
- 67 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb ELTL artiklit 21 ja direktiivi 2004/38 tõlgendada nii et, nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus elamisloa saamiseks – kui tegemist on sellise liidu kodanikust alaealise lapse vanemaga, kes on vanema ülalpidamisel ja elab koos temaga vastuvõtvas liikmesriigis – ainuüksi põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud.

ELTL artikkel 20

Tuletatud elamisõiguse olemasolu vastavalt ELTL artiklile 20

- 68 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks jõudma direktiivi 2004/38 artikli 7 lõikes 1 toodud tingimuste kontrollimisel järeldusele, et need tingimused ei ole täidetud, ning igal juhul ka A. Rendón Maríni alaealise poja puhul, kes on alati elanud liikmesriigis, mille kodakondsus tal on, tuleb uurida, kas A. Rendón Marínil võib olla tuletatud elamisõigus ELTL artikli 20 alusel.
- 69 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt annab ELTL artikkel 20 igale isikule, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, liidu kodaniku staatuse, mis on liikmesriikide kodanike põhistaatus (vt kohtuotsus, 30.6.2016, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 70 Liidu kodakondsus annab igale liidu kodanikule esmase ja individuaalse õiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil, kui aluslepingutega ja nende rakendamiseks võetud meetmetega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti (vt selle kohta kohtuotsused, 7.10.2010, Lassal, C-162/09, EU:C:2010:592, punkt 29, ja 16.10.2012, Ungari vs. Slovakkia, C-364/10, EU:C:2012:630, punkt 43).
- 71 Nagu Euroopa Kohus otsustas 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuse Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) punktis 42, on ELTL artikliga 20 vastuolus siseriiklikud meetmed, mille tagajärjel jäävad liidu kodanikud ilma võimalusest kasutada reaalselt põhilisi õigusi, mida liidu kodaniku staatus neile annab.

- 72 Aluslepingu sätted liidu kodakondsuse kohta ei anna aga kolmandate riikide kodanikele mingisuguseid autonoomseid õigusi (kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 66, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 34).
- 73 Nimelt, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, ei kujuta võimalikud õigused, mis on kolmandate riikide kodanikele antud aluslepingu liidu kodakondsust puudutavate sätetega, endast nende kodanike isiklikke õigusi, vaid liidu kodanike õigustest tuletatud õigusi. Nende tuletatud õiguste eesmärk ja põhjendatus seisneb tõdemuses, et nende õiguste tunnustamata jätmine võib eelkõige riivata liidu kodaniku liikumisvabadust (kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punktid 67 ja 68, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 35).
- 74 Selles osas on Euroopa Kohus juba tuvastanud, et esineb väga erilisi olukordi, kus vaatamata sellele, et kolmandate riikide kodanike elamisõigust käsitlev teisene õigus ei ole kohaldatav ja asjaomane liidu kodanik ei ole kasutanud oma liikumisvabadust, ei saa siiski keelduda andmast elamisluba sellisele kolmanda riigi kodanikule, kes on liikmesriigi kodaniku pereliige, kuna muidu kaotaks liidu kodakondsus oma kasuliku mõju, sest sellise keeldumise tagajärjena on see kodanik tegelikult kohustatud lahkuma kogu liidu territooriumilt, mille tagajärjel jääb ta ilma võimalusest kasutada reaalselt põhilisi õigusi, mida kodanikuks olemise staatus talle annab (vt selle kohta kohtuotsused, 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, punktid 43 ja 44; 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punktid 66 ja 67; 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 71; 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 36, ning 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 32).
- 75 Eespool kirjeldatud olukordi iseloomustab asjaolu, et kuigi neid reguleerivad *a priori* liikmesriikide pädevusse jäävad õigusnormid, see tähendab õigusnormid, mis puudutavad väljapoole kõnealuste tuletatud õiguse sätete, mis puudutavad kolmandate riikide kodanike õigust liikmesriiki siseneda ja seal elada olukorras, mis jääb väljapoole tuletatud õiguse sätete kohaldamisala ja mis teatud tingimustel näevad ette sellise õiguse andmise, on need siiski olemuslikult seotud liidu kodaniku liikumis- ja elamisvabadusega, mis tähendab, et nendel kolmandate riikide kodanikel ei saa keelata kasutada õigust siseneda liidu kodaniku elukohaliikmesriiki ja seal elada, sest vastasel korral oleks liidu kodaniku liikumisvabadust riivatud (vt selle kohta kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 72, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 37).
- 76 Käesolevas asjas on A. Rendón Maríni lastel liikmesriigi kodanikena, vastavalt siis Hispaania ja Poola kodanikena, liidu kodaniku staatus (vt selle kohta kohtuotsused, 2.10.2003, Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, punkt 21, ning 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 25).
- 77 Järelikult on A. Rendón Maríni lastel õigus liidu kodanikena vabalt liikuda ja elada liidu territooriumil ning igasugune selle õiguse piirang kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse.
- 78 Seega juhul – ja seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus – kui A. Rendón Marín, kes on kolmanda riigi kodanik ja kellele on antud laste ainuhooldusõigus, peab talle elamisloa andmisest keeldumisel lahkuma liidu territooriumilt, võib sellest tuleneda sellise õiguse piirang, eelkõige elamisõiguse piirang, sest A. Rendón Maríni lapsed võivad olla sunnitud temaga kaasa minema ja seega lahkuma tervelt liidu territooriumilt. Laste isa võimalik kohustus lahkuda liidu territooriumilt jätkaks nad seega ilma võimalusest reaalselt kasutada põhilisi õigusi, mida liidu kodaniku staatus neile annab (vt selle kohta kohtuotsused, 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 67; 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 71; 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 36, ning 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 32).
- 79 Mitu seisukohti esitanud liikmesriiki leidsid, et A. Rendón Marín ja tema lapsed võiksid minna Poolasse ehk liikmesriiki, mille kodanik on tema tütar. A. Rendón Marín selgitas kohtuistungil omalt poolt, et tal puuduvad igasugused kontaktid oma tütre ema, kes ei ela ise Poolas, perekonnaga ning tema ise ja tema lapsed ei oska poola keelt. Selles osas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus

kontrollima, kas kõiki põhikohtuasja asjaolusid arvestades võib A. Rendón Marínil olla laste ainus tegeliku hooldajana tuletatud õigus minna koos lastega Poola ja seal elada, mis tähendaks, et Hispaania ametiasutuste otsus keelduda talle elamisloa andmisest ei kohustaks tema lapsi lahkuma liidu territooriumilt tervikuna (vt selle kohta kohtuotsus, 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punktid 34 ja 35).

- 80 Kui käesoleva kohtuotsuse punktides 78 ja 79 nimetatud kontrollist ei tulene teisiti, ilmneb Euroopa Kohtu käsutuses olevast teabest, et põhikohtuasjas kujunenud olukord võib tähendada, et A. Rendón Maríni lapsed ei saa neile liidu kodaniku staatusega antud peamisi õigusi tegelikult kasutada ja seega kuulub see olukord liidu õiguse kohaldamisalasse.

Võimalus kehtestada piiranguid ELTL artiklist 20 tulenevale tuletatud elamisõigusele

- 81 Tuleb märkida, et ELTL artikkel 20 ei mõjuta liikmesriikide võimalust tugineda erandile, mis on seotud eelkõige avaliku korra säilitamise ja avaliku julgeoleku kaitsmisega. Sellegipoolest, kuna A. Rendón Maríni olukord kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse, tuleb tema olukorra hindamisel arvesse võtta õigust era- ja perekonnaelu austamisele, mis on sätestatud harta artiklis 7; nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, tuleb seda harta artiklit tõlgendada koosmõjus kohustusega seada esikohale lapse huvid, mis on tunnustatud harta artikli 24 lõikes 2.
- 82 Lisaks, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 58, tuleb liidu kodanike või nende pereliikmete elamisõigusest tehtava erandi põhjendamisel tõlgendada mõisteid „avalik kord“ ja „avalik julgeolek“ kitsalt, nii et nende ulatust ei saaks määrata iga liikmesriik ühepoolset, ilma liidu institutsioonide kontrollita.
- 83 Euroopa Kohus on ka selgitanud, et mõiste „avalik kord“ eeldab igal juhul lisaks ühiskondliku korra häirimisele ehk igasugusele seaduserikkumisele ka seda, et esineb tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi. Mõiste „avalik julgeolek“ kohta tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et see hõlmab nii liikmesriigi sisejulgeoleku kui ka välisjulgeoleku ja et järelikult võib avalikku julgeolekut mõjutada oluliste institutsioonide ja avalike teenuste toimimise kahjustamine ning oht rahvastiku säilimisele, samuti välissuhete raske häirimise oht või oht rahvaste rahumeelsele koosseksisteerimisele või militaarhuvide kahjustamine (vt selle kohta kohtuotsused, 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, punktid 43 ja 44, ning 15.2.2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punktid 65 ja 66).
- 84 Sellises olukorras tuleb nentida, et kui elamisloa andmisest keeldumise otsuse aluseks on tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht avalikule korrale või avalikule julgeolekule tulenevalt kuritegudest, mille on toime pannud kolmanda riigi kodanik, kes on liidu kodanikest laste ainus hooldaja, on selline otsus kooskõlas liidu õigusega.
- 85 Sellist järeldust ei saa aga isiku varem toimepandud kuritegude põhjal teha automaatselt. Selle järelduseni jõudmiseks peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama konkreetse juhtumi vahetuid ja tähtsust omavaid asjaolusid kogumis, võttes seejuures arvesse proportsionaalsuse põhimõtet, lapse huve ja põhiõigusi, mille järgimist Euroopa Kohus tagab.
- 86 Hinnangu andmisel tuleb arvesse võtta ka asjaomase isiku isiklikku käitumist, asjaomase liikmesriigi territooriumil elamise kestust ja õiguslikku iseloomu, toimepandud süüteo iseloomu ja raskust, isiku tänast ühiskonnaohtlikkuse taset, asjaomase lapse vanust ja tervislikku seisundit ning tema perekondlikku ja majanduslikku olukorda.

- 87 Eeltoodust nähtub, et ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus elamisloa saamiseks – kui tegemist on liidu kodanikest alaealiste laste vanemaga, kellel on laste ainuhooldusõigus – ainuüksi põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud, kui rahuldamata jätmise tagajärjel peavad tema lapsed liidu territooriumilt lahkuma.
- 88 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata järgmiselt:
- ELTL artiklit 21 ja direktiivi 2004/38 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus elamisloa saamiseks – kui tegemist on vanemaga, kelle alaealine laps on liidu kodanik, kes on pärit muust liikmesriigist kui vastuvõttev liikmesriik, on vanema ülalpidamisel ja elab koos temaga vastuvõtvas liikmesriigis – ainuüksi põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud;
 - ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus elamisloa saamiseks – kui tegemist on liidu kodanikest alaealiste laste vanemaga, kellel on laste ainuhooldusõigus – ainuüksi põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud, kui rahuldamata jätmise tagajärjel peavad tema lapsed liidu territooriumilt lahkuma.

Kohtukulud

- 89 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

ELTL artiklit 21 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus elamisloa saamiseks – kui tegemist on vanemaga, kelle alaealine laps on liidu kodanik, kes on pärit muust liikmesriigist kui vastuvõttev liikmesriik, on vanema ülalpidamisel ja elab koos temaga vastuvõtvas liikmesriigis – ainuüksi põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud.

ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb automaatselt rahuldamata jätta kolmanda riigi kodaniku taotlus elamisloa saamiseks – kui tegemist on liidu kodanikest alaealiste laste vanemaga, kellel on laste ainuhooldusõigus – ainuüksi põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud, kui rahuldamata jätmise tagajärjel peavad tema lapsed Euroopa Liidu territooriumilt lahkuma.

Allkirjad